

LỊCH SỬ DACUM

Châu Kim Lang

Trường Đại Học Sư Phạm Kỹ Thuật

(Bài nhận ngày 16/03/1999)

TÓM TẮT – Khái niệm DACUM bắt đầu xuất hiện vào cuối thập niên 60 với công trình nghiên cứu của Robert E. Adams cho Nova Scotia Newstart, của Larry Coffin và những người khác ở Đại học Holland - Canada, và sau đó với công trình của Robert E. Norton ở Hoa Kỳ. Bảy thông hoạt viên Việt Nam đã giới thiệu tiến trình DACUM và biểu đồ DACUM được làm nền tảng cho các chương trình đào tạo mới mẻ được sử dụng ở nhiều trung tâm dạy nghề.

Từ lâu việc phân tích nghề theo phương pháp chuyên gia mất nhiều thời gian, thậm chí phải mất nhiều tháng tham khảo tài liệu chuyên môn, quan sát công nhân đang hành nghề, hỏi ý kiến các nhà chuyên môn. Phương pháp DACUM xuất hiện đầu tiên ở Canada, đánh dấu một cuộc canh tân về phương pháp phân tích nghề, làm cơ sở xây dựng chương trình đào tạo.

DACUM là chữ viết tắt của Develop A Curriculum (Phát triển chương trình đào tạo). Phương pháp này phát xuất từ bộ phận Kế hoạch thực nghiệm thuộc Bộ nhân lực và di trú (Canada) kết hợp với Liên đoàn học tập phổ thông ở New York (Hoa Kỳ) chỉ đạo kỹ thuật cho chương trình tìm việc của phụ nữ ở Clinton, bang Iowa. Những cố gắng ban đầu ở Clinton nhằm xây dựng bộ hướng dẫn chương trình đào tạo để nâng cao đào tạo. Kết quả là một hình thức trình bày theo đồ thị một chương trình đào tạo giống như một biểu đồ hình thanh. Tiếp theo đó, một thực nghiệm DACUM triển khai tại Canada như một mô hình được áp dụng sau này. Năm 1968, mô hình này được giới thiệu cho Liên đoàn New Start và sớm được sử dụng để xây dựng chương trình đào tạo.

- Năm 1969, Đại học Holland (Canada) áp dụng phương pháp DACUM làm cơ sở để triển khai tất cả chương trình đào tạo của nhà trường, dưới sự giúp đỡ của Larry Coffin, chuyên gia xây dựng chương trình đào tạo. DACUM được sử dụng rộng rãi ở nhiều trường đại học của Canada. Khoa Công nghệ và khoa học áp dụng của Đại học Humber ở Toronto thành lập Phòng dịch vụ trao đổi biểu đồ DACUM.

- Tháng 5 năm 1975, Robert E. Norton và James B. Hamilton (Hoa Kỳ) nghiên cứu quy trình DACUM của Larry Coffin khi tham dự Hội thảo giáo dục tại Đại học Holland (Canada).

- Tháng giêng năm 1976, R.E. Norton nhờ Larry Coffin tiến hành DACUM đầu tiên để phân tích nghề quản lý giáo dục chuyên nghiệp tại Trung tâm quốc gia Hoa Kỳ.

- Tháng chạp năm 1976, R.E. Norton tiến hành DACUM để phân tích nghề phụ thẩm pháp lý cho Viện đại học Bang Colorado. Sau đó, Wiley B. Lewis và Phylliss J. Abt dùng DACUM để phân tích nhiều nghề cho Bộ giáo dục của Bang Colorado.

- Tháng 10 năm 1977, Norton tiến hành phân tích nghề “giáo viên chuyên nghiệp thực hiện giáo dục theo năng lực”(competency-based education) tại Viện quốc gia Hoa Kỳ.

- Tháng tư năm 1978, Viện kỹ thuật và đại học cộng đồng Caldwell ở Hudson bang Nam Carolina nhờ R.E. Norton phân tích nghề kỹ thuật viên radio. Rồi tháng tám, phân

tích nghề chuyên gia giáo dục cho Đại học kỹ thuật Pendleton cũng ở Bang Nam Carolina. Những năm kế tiếp một số chuyên gia Hoa Kỳ được đào tạo thông hoạt viên DACUM tại Đại học Holland (Canada) tiến hành phân tích nhiều nghề tại các trường đại học cộng đồng của Hoa kỳ.

- Tháng ba năm 1982, Đại học kỹ thuật Trident (ở Charleston, Bang Nam Carolina) nhờ R.E. Norton phân tích nghề thợ máy công nghiệp và đào tạo 3 thông hoạt viên DACUM cho nhà trường. Dịp này Norton biên soạn "Cẩm nang DACUM" (DACUM Handbook) Tài liệu này được Viện đại học Ohio xuất bản rộng rãi vào năm 1985 [1].

- Tháng mười năm 1982, Hàn lâm viên quốc gia Hoa Kỳ dưới sự chỉ đạo của Mark Newton và Audni Miller-Beach, tiến hành Hội thảo "DACUM về DACUM" tổ chức tại trụ sở Trung tâm quốc gia Hoa Kỳ. Đây là một phân tích nghề cung cấp cơ sở hướng dẫn xây dựng chương trình đào tạo thông hoạt viên DACUM.

- R.E. Norton là một trong số người có công phổ biến DACUM tại Hoa Kỳ và các nước Nam Mỹ và ở châu Á. Tháng giêng năm 1983, Norton đào tạo thông hoạt viên DACUM cho Venezuela và hướng dẫn phân tích nghề đốc công ở Maracay. Tháng 11 (1983), Norton tiến hành chương trình DACUM tại thủ đô Jakarta (Indonesia) cho Tổ chức lao động thế giới Vùng châu Á-Thái Bình Dương (ILO/APSDEP). Tại đây, 25 người của 11 quốc gia tham dự phân tích nghề giáo viên dạy nghề.

- Tháng bảy năm 1984, Trung tâm quốc gia Hoa kỳ thành lập Viện huấn luyện DACUM đầu tiên cho 12 người được tuyển chọn cẩn thận của Hoa Kỳ, Canada và Pakistan. Một Viện huấn luyện DACUM thứ hai được thành lập tại Viện kỹ thuật và đại học cộng đồng Caldwell ở Hudson, Nam Carolina vào tháng mười năm 1984 và Viện huấn luyện DACUM thứ ba được thành lập vào tháng ba năm 1985 tại Đại học Brookhaven.

Theo R.E. Norton, trong 10 năm (1976-1985) hơn 125 hội thảo DACUM tiến hành tại Hoa Kỳ [1, tr. 77]. Đến nay, hàng mấy vạn biểu đồ DACUM đã được thực hiện trên thế giới. Nhiều nghề được phân tích lại trong vòng vài năm, nhất là đối với những nghề liên quan trực tiếp với công nghệ hiện đại.

Dưới đây là một vài tài liệu về DACUM xuất bản trong giai đoạn đầu hình thành DACUM [1]:

Sinnett, William E. The Application of DACUM in Retraining and Post-secondary Curriculum Development. Toronto, Ontario: Humber College of Applied Arts and Technology, Randa Division, 1974.

Adam, Robert E. DACUM Approach to Curriculum, Learning and Evaluation in Occupational Training. Yarmouth, Nova Scotia: Department of Regional Economic Expansion, 1975.

Mitchell, B.J. DACUM. (Series of four brochures). Victoria, Canada: Ministry of Education, Postsecondary Department, 1983.

Norton, Robert E. DACUM Handbook. Columbus, Ohio: National Center for Research in Vocational Education, 1985.

DACUM ở Việt Nam

Trong “Dự án tăng cường các trung tâm dạy nghề” dưới sự tài trợ của tổ chức Swisscontact, 7 thông hoạt viên DACUM đầu tiên của Việt Nam được đào tạo tại Viện đào tạo giáo viên kỹ thuật (TITI) ở Nepal, gồm 2 khóa [2]:

Năm 1995:

1. Ô. Châu Kim Lang, giảng viên Trường Đại học Sư phạm Kỹ thuật, Đại học quốc gia Tp Hồ Chí Minh,
2. Ô. Nguyễn Phan Hòa, giám đốc TTDN Quận 3, Tp Hồ Chí Minh,
3. Ô. Phan Minh Đức, trưởng phòng đào tạo TTDN Quận 1, Tp Hồ Chí Minh.

Năm 1996:

4. Ô. Nguyễn Đăng Trụ, chuyên viên Viện phát triển giáo dục (Hà Nội),
5. Ô. Phạm Đình Tân, trưởng phòng đào tạo Trường công nhân kỹ thuật công nghiệp Hà Nội,
6. Ô. Trần Ngọc Anh, trưởng ban vẽ kỹ thuật Trường trung học nghề Lý Tự Trọng Tp Hồ Chí Minh,
7. Bà Lê Thị Liêm, trưởng phòng giáo vụ Trung tâm giáo dục kỹ thuật và hướng nghiệp Thủ Đức, Tp Hồ Chí Minh.

Hội thảo xây dựng các biểu đồ DACUM của các nghề:

1995 (6 nghề): cắt may y phục, sửa chữa xe gắn máy, sửa chữa ô tô, sửa chữa điện gia dụng, sửa chữa điện tử gia dụng và sửa chữa điện lạnh

1996 (8 nghề): tài xế ô tô, thư ký văn phòng, hàn điện, tiện, mỹ nghệ kim hoàn, kỹ thuật viên phòng máy vi tính, nguội sửa chữa và làm hoa nghệ thuật.

1997 (7 nghề): sửa chữa thiết bị tin học, sửa chữa thiết bị máy may, uốn tóc, trang điểm thẩm mỹ, họa viên kiến trúc, trồng hoa. nuôi cá cảnh.

Tiến sĩ John Cullum, chuyên gia giáo dục của Viện TITI (Nepal), trong 20 năm đã xây dựng trên 100 biểu đồ DACUM, tổ chức nhiều hội thảo DACUM ở một số nước châu Á, có công đào tạo 7 thông hoạt viên DACUM và tư vấn trong việc triển khai xây dựng chương trình đào tạo nghề theo mô duyn cho Việt Nam. DACUM được phổ biến trong các trung tâm dạy nghề ở Tp Hồ Chí Minh và Hà Nội. DACUM cũng được giới thiệu trong các khóa bồi dưỡng quản lý đào tạo cho cán bộ quản lý các trung tâm dạy nghề trong địa bàn Tp Hồ Chí Minh trong 2 năm 1995 và 1996. Hiện nay DACUM còn quá mới ở Việt Nam, một số thuật ngữ còn xa lạ trong giới giáo viên dạy nghề. Thuật ngữ thông hoạt viên do chúng tôi đề xuất dịch từ Facilitator để tạm thời sử dụng khi chưa tìm ra thuật ngữ nào hay hơn.

Theo các chuyên gia giáo dục chuyên nghiệp, lý do chính sử dụng DACUM làm cơ sở thiết lập chương trình đào tạo là nhằm cập nhật hóa đào tạo mang tính hiện đại vừa bảo đảm tính thực tiễn phù hợp với nền kinh tế địa phương. Những nhiệm vụ và công việc trong biểu đồ DACUM do chính những người đang hành nghề phản ánh chính xác nghề nghiệp của họ. Phân tích nghề theo DACUM có nhiều ưu điểm so với các phương pháp phân tích truyền thống [3]:

-Nhanh chóng: tiểu ban DACUM chỉ làm việc trong vòng 2 ngày theo sự hướng dẫn của thông hoạt viên DACUM liệt kê được tất cả nhiệm vụ và công việc của một nghề.

-Chi phí thấp: Tổng phí toàn bộ cho công tác phân tích nghề để có được biểu đồ DACUM khoảng 1000-2000 USD ở Hoa Kỳ.

- Đáp ứng được yêu cầu trước mắt của giới sử dụng lao động

-Phù hợp với giáo dục theo năng lực (competency-based education).

Khi nào nên sử dụng DACUM?

Mặc dù DACUM được sử dụng cho nhiều mục tiêu, nhưng rất thích hợp cho các tình huống sau đây:

- Xây dựng chương trình đào tạo mới: Khi có nhu cầu xây dựng chương trình đào tạo, sử dụng DACUM để có ngay biểu đồ các nhiệm vụ và công việc của một nghề, bảo đảm chương trình đào tạo phù hợp với thực tiễn sản xuất.

- Khảo sát các chương trình đào tạo hiện hữu: Những nhiệm vụ và công việc liệt kê trong biểu đồ DACUM dùng làm cơ sở khảo sát chương trình đào tạo hiện hữu, bổ sung những nội dung chưa được cập nhật, loại bỏ những nội dung không đáp ứng yêu cầu thực tiễn. Do đó biểu đồ DACUM được coi là cơ sở đánh giá chương trình đào tạo.

- Cập nhật các biểu đồ DACUM: Công nghệ phát triển nhanh, luôn luôn đổi mới, do đó các biểu đồ DACUM sẽ lạc hậu sau nhiều năm. Theo định kỳ, các biểu đồ DACUM được xây dựng lại tùy thuộc ngành nghề: tin học, điện tử (3 năm), xây dựng (5 năm), tiểu thủ công nghiệp (trên 5 năm).

-Các áp dụng đặc biệt: Theo thực nghiệm của Trung tâm quốc gia nghiên cứu giáo dục chuyên nghiệp của Hoa Kỳ (NCRVE), sử dụng DACUM để định ra những năng lực yêu cầu người thợ thực hiện theo một tỉ lệ đặc biệt trong toàn bộ nghề của họ. Giáo viên chuyên nghiệp thực hiện giáo dục theo năng lực (CBE) dùng biểu đồ DACUM có thể định ra những năng lực bổ sung cần cho người giáo viên truyền thống muốn chuyển đổi sang cách tiếp cận CBE. Cách áp dụng tương tự được dùng để định ra những năng lực bổ sung cần thiết cho giáo viên chuyên nghiệp cần giúp đỡ học viên để hoàn thiện những kỹ năng cơ bản trong nghề. Biểu đồ DACUM còn được áp dụng để nhận ra những công việc mà nhà giáo dục đặc biệt là giáo viên, người quản lý, người tư vấn giáo dục để thực hiện chương trình giáo dục nghề nghiệp riêng cho giới nữ.

DACUM HISTORY

Chau Kim Lang

ABSTRACT : It is the beginning of the DACUM concept in the late 1960s with the work done by Robert E. Adams for Nova Scotia Newstart, the work of Larry Coffin and others at Holland College (Canada), and the work by Robert E. Norton and others at the National Center for Research in Vocational Education (USA). Seven DACUM facilitators of Viet Nam have introduced the DACUM process to their country. The DACUM charts are providing the foundations for new curricula that will be used in the many vocational training centers of the country.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Norton, Robert E. DACUM Handbook. Columbus, Ohio: National Center for Research in Vocational Education, 1985.

2. Châu Kim Lang: "Đào tạo thông hoạt viên DACUM", Chuyên san Hội nghị khoa học SPKT, tháng 6-1997.

3. Châu Kim Lang: "Phân tích nghề theo phương pháp DACUM", Nội san Sư phạm kỹ thuật, số 7, 1995.